

(368. 5.)

MEMORIE VAN ANTWOORD.

(Ingezonden bij brief van 28 Juni 1916.)

Inderdaad strekt de door de Regeering voorgenomen verdere oproeping van den landstorm niet tot uitbreiding van de onder de wapenen staande strijdmacht. Zooals te recht wordt opgemerkt, blijft het eerste doel van de oproeping van landstormmannen: in werkelijken dienst zijnde mannen te vervangen, moet het voorstel dan ook worden aangemerkt als de natuurlijke consequentie der ten vorigen jare aangenomen wet en kunnen principieele bezwaren er mitsdien niet tegen worden ingebracht.

De uitbreiding, die onze weermacht voortdurend ondergaat en die zich afteekent in de geleidelijk aangroeiende reserve van in hunne haardsteden vertoevende dienstplichtigen, is het gevolg ten eerste van het inlijven van jonge militieplichtigen, gepaard aan het voortduren van het dienstverband der voor ontslag aan de beurt zijnde oudere groepen van dienstplichtigen, en ten tweede van het geregeld aan den landstorm toevoegen en onder de wapenen roepen van nieuwe jaarklassen. Van deze uitbreiding wenschen de ondergeteekenden geen afstand te doen; zij is in de gegeven omstandigheden een normale en natuurlijke; waar bovendien de sterkte onzer weermacht niet anders dan op deze wijze toeneemt, is het streven der Regeering in deze richting zeker niet overdreven.

Wel heeft ook het onder de wapenen zijnde deel der strijdmacht sedert de mobilisatie zich eenigermate uitgezet door de inlijving van nieuwe militieplichtigen, doch men zou verkeerd doen met te meenen, dat de effectieve sterkte met die der geheele militielichting 1915 zou zijn toegenomen. Wel is waar heeft de inlijving van deze lichting de mogelijkheid geopend tot vorming van een aantal hoognoodige nieuwe (reserve) afdeelingen, maar tevens heeft zij gestrekt tot aanvulling van het belangrijke verloop sedert 1 Augustus 1914. Bovendien schonk de inlijving dier lichting wel degelijk de gelegenheid om de oudste der toenmaals onder de wapenen zijnde landweerlichtingen (die van 1907) met onbepaald verlof te zenden.

Dit alles had intusschen reeds plaats gehad, voordat het ontwerp der wet van 31 Juli 1915 door de Kamer was aangenomen. De sterkte aan onder de wapenen zijnde geoefende strijdkrachten is door de uitvoering van die wet niet grooter geworden. De reserve-afdeelingen, die sedert het in dienst stellen van landstormplichtigen worden opgericht, zijn niet onder de wapenen; het zijn de reserve-landweerbataljons, die in de districten worden gevormd uit de met onbepaald verlof gezonden landweermannen. Ook zonder opgaven in getallen-vorm kan dan ook worden medegedeeld, dat de met verlof gezonden landweerplichtigen de landstormjaarklassen, die van de depots naar de actieve strijdmacht zijn overgegaan, in getalsterkte overtreffen. Het nadeelige verschil wordt opgeheven door de inlijving van militieplichtigen, die alzoo bij de aflossing van de landweer medetellen bij de ingedeelde landstormplichtigen.

Tot toelichting van het voorafgaande moge de bij dit antwoord gevoegde schets strekken.

Het aflossen van jongeren door ouderen, waartoe het bij voortzetting van het stelsel van aflossing mettertijd zal moeten

Handelingen der Staten-Generaal. Bijlagen. 1915—1916.

komen, heeft ongetwijfeld zijn schaduwzijde. De Regeering heeft zich daarvan wel degelijk rekenschap gegeven. Zij deed dit reeds bij het opmaken van het ontwerp, dat tot de wet van 31 Juli 1915 voerde. Het vervullen van de eerste-oefening, die gewoonlijk op 20-jarigen leeftijd wordt volbracht, valt uiteraard zwaarder aan hen, die eenige jaren ouder zijn. Men zie echter niet over het hoofd, dat de groote meerderheid der mannen, over wie het hier gaat, tot dusver eenig persoonlijk offer voor de verdediging des lands niet hebben gebracht en dat mannen van boven de 30 jaren, tot zelfs 35- en 36-jarigen, maandenlang buitengewoon onder de wapenen zijn geweest, zonder de gelegenheid te hebben gehad, zich op een zoo langdurige afwezigheid te kunnen voorbereiden. Bezie men de zaak uit een economisch oogpunt, dan mag niet worden vergeten, dat, waar uit het bedrijfsleven personen moeten worden afgestaan die allerlei leidende functiën bekleeden, ten minste evenveel personen, in dezelfde omstandigheden verkeerende, aan dat bedrijfsleven zijn en worden teruggegeven en dat degenen, die reeds onbepaald verlof hebben verkregen, gemiddeld van hooger leeftijd zijn dan de landstormplichtigen, die nog voor oproeping in aanmerking kunnen komen.

De eerstondergeteekende stelt zich voor, van de landstormjaarklasse 1916 een deel te doen bestemmen voor bereden korpsen. Bij deze Korpsen zullen de lichtingen 1907 en 1908, vrij zeker beide dit jaar de gelederen verlaten, de lichting 1907 in Augustus en de lichting 1908 onstreeks December. De aflossing der miliciens van de pantserfortartillerie en de torpedisten zal op soortgelijke wijze geschieden. Ook ligt het in het voornemen een aantal manschappen van de landstormjaarklasse 1916 voor den zeedienst te bestemmen, waardoor het mogelijk zal worden het grootste deel der lichting 1910 van de zeemilitie in het najaar met verlof te zenden.

Wat de voortzetting van het meer algemeene aflossingsstelsel betreft, zij het volgende medegedeeld.

Wellicht zal onstreeks het einde van dit jaar de toestand worden bereikt, dat de landweer — met inbegrip van de vier lichtingen, die alsdan sedert 1 Augustus 1914 bij dit deel der krijgsmacht zullen zijn overgegaan — geheel naar huis is en de miliciens der oudste lichting — uitzonderingen buitengerekend — van gelijken leeftijd zijn als de landstormplichtigen der oudste onder de wapenen zijnde jaarklasse.

Er zullen dan, met inachtneming van de gestelde leeftijds-grens, nog vier jaarklassen van oudere landstormmannen voor oproeping beschikbaar zijn. Met de oproeping dezer landstormmannen denkt de Regeering echter voorshands niet verder te gaan dan noodig is om, in verband met de opvolgende inlijving van ploegen militieplichtigen, geleidelijk die lichtingen af te lossen, welke sedert den aanvang der mobilisatie onder de wapenen zijn. De juiste loop, die deze aangelegenheid zal nemen, kan thans nog niet nauwkeurig worden vastgesteld, omdat die afhankelijk is van verschillende factoren, waarvan b. v. de sterkte van elke jaarklasse, wel de meest onzekere is. Waarschijnlijk is het echter, dat over niet alle der bovenbedoelde landstormjaarklassen voor het beoogde doel zal behoeven te worden beschikt.

Aan den geuiten wensch om bij de verdere oproeping van landstormplichtigen de ongetrouwde niet-kostwinners vóór de anderen te doen opkomen, kan niet worden voldaan. Het aantal der eerstbedoelden zou waarschijnlijk niet groot genoeg zijn om aan anderen een uitstel van opkomst te verzekeren van zoodanigen duur, dat het daardoor te verkrijgen voordeel eenigszins zou kunnen opwegen tegen de moeilijkheden, die de toepassing van zulk een maatregel zou medebrengen. De inschrijving en de keuring van de verschillende jaarklassen toch moet telkens nog aan de oproeping voorafgaan. Verder denke men aan de beoordeeling van het kostwinnerschap van wellicht duizenden personen.

Ten aanzien van het buiten oproeping laten van bepaalde personen of groepen van personen huldigt de Regeering de volgende opvatting.

Artikel 6, eerste lid, der Landstormwet spreekt van oproeping van landstormplichtigen, „wanneer, waar en naarmate het belang der landsverdediging dit vorderen mocht”. Een bepaalde volgorde, bij de oproeping in acht te nemen, schrijft de wet niet voor. De wet laat het dus aan de autoriteit, die de oproeping vordert, over om te beslissen wie zullen worden opgeroepen. Wenscht deze autoriteit — in dit geval de Minister van Oorlog — een groep op te roepen landstormplichtigen te vormen uit een bepaalde jaarklasse, zooals tot dusver telkens geschied is, dan is hij derhalve niet gehouden de jaarklasse in haar geheel te doen oproepen, maar kan zij een zeker deel of ook bepaalde personen uitzonderen. Zoo werden enkele groepen uitgezonderd, als: personen, die bij de keuring zijn gebleken kleiner dan 1.55 M. te zijn; z.g.n. Regeeringskinderen; zij, die landstormplichtig zijn geworden ten gevolge van eene hun als militieplichtige verleende vrijstelling wegens kostwinnerschap of wegens persoonlijke onmisbaarheid, voor zoover de vrijstelling niet is gevolgd door vrijstelling wegens broederdienst, enz. Dan worden nog individueel uitgezonderd o. a. zij, die zich in Indië gaan vestigen en dit voornemen voldoende aantoonen; verder zij, die persoonlijk onmisbaar blijken te zijn voor de instandhouding van een bedrijf of met wier vrijstelling een groot economisch belang wordt gebaat.

In denzelfden geest denkt de Regeering bij volgende oproepingen te handelen. Zooals voor de hand ligt, klimt het getal personen, die om laatstbedoelde reden vrijstelling van opkomst behoeven, naar mate er oudere groepen in de oproeping worden betrokken. De hierbedoelde vrijstelling wordt steeds voorloopig verleend, ten einde gemakkelijker de vrijstelling te kunnen doen eindigen, wanneer daartoe reden bestaat.

Bij de opleiding der bij dit wetsontwerp betrokken landstormmannen zal geheel op dezelfde wijze worden te werk gegaan als tot dusver geschiedde. De eerstondergeteekende kan niet inzien, dat hun leeftijd en maatschappelijke werkring aanleiding zouden kunnen zijn, een andere wijze van opleiding te volgen; voor het meerendeel zijn noch de depots, noch de troepen van leger en landweer in of nabij de woonplaatsen der landstormplichtigen gelegd, zoodat gelegenheid voor het verrichten van particuliere werkzaamheden — gesteld, dat daarvoor gedurende de eerste opleiding tijd overbleef — bij geen van beide wijzen van opleiding gewaarborgd is.

Dat op grond van de tot dusver opgedane ervaring, de eerste opleiding bij de depots ongewenscht zou zijn, moet worden ontkend. Die opleiding moge aanvankelijk, toen door soms nog zeer jong vaak weinig ervaren kader, de elkander snel opvolgende sterke landstormploegen moesten worden geoefend, bezwaren hebben opgeleverd, door doeltreffende maatregelen en meer routine van het kader zijn deze gaandeweg overwonnen. Daarentegen zijn aan het verplaatsen van de eerste opleiding naar de te velde staande troepen van leger en landweer zulke overwegende nadeelen verbonden, dat de eerstondergeteekende daartoe in geen geval zal overgaan, behalve — gelijk ook thans reeds geschiedt — bij die troependeelen, waarbij zulks zonder bezwaar voor de gevechtvaardigheid kan geschieden.

De verlovenregeling voor de hierbedoelde landstormmannen zal dezelfde zijn als voor de overige voor eerste oefening onder de wapenen zijnde dienstplichtigen. Het streven moet toch zijn, hen zoo spoedig mogelijk tot volledig geoefende soldaten te vormen; daartoe moeten zij, ook nadat zij de depots hebben verlaten, nog een voortgezette opleiding volgen, welke opleiding zou worden verstoord, indien op hen de verlofsregeling werd toegepast, welke geldt voor de dienstplichtigen, die reeds langer onder de wapenen zijn. Juist daarom is voor hen, die nog in het tijdperk van eerste oefening verkeerden, bepaald, dat verloven uitsluitend worden verleend op Zondagen en daaraan aansluitende Christelijke feestdagen; voor allen met vergunning tot vertrek naar hun woonplaatsen op Zaterdag te voren; voor de gezins- en de bedrijfshoofden tweemaal 's maands bovendien verlof op Maandag en voor de overigen eenmaal

's maands met de vergunning des Maandags per eerste reisgelegenheid terug te keeren.

Aan onder de wapenen zijnde landstormmannen uit één gezin, in eenzelfde bedrijf werkzaam, wordt, indien zij niet meer in het tijdperk van eerste oefening verkeerden, zoodanig bijzonder verlof verleend, als in het belang van het bedrijf noodzakelijk is, mits de belangen van den militairen dienst zich daartegen niet uitdrukkelijk verzetten.

Bij het maken van de opmerking omtrent nog verder gaande onttrekking van werkkrachten aan het platteland is vermoedelijk uit het oog verloren, dat tegenover de opgeroepen landstormplichtigen de met onbepaald verlof vertrekkende dienstplichtigen staan, wier aantal, gelijk reeds werd opgemerkt, niet geringer is dan dat der eerstbedoelden.

Het denkbeeld om de vereischte sterkte aan onder de wapenen zijnde manschappen te behouden door vrijwillig verblijf in werkelijken dienst — te verkrijgen door het uitloven van premiën — vindt bij de Regeering geen instemming. Niet alleen zou de zekerheid, dat bedoelde sterkte zou worden behouden, ontbreken, maar bovendien zouden de premiën zeer zeker hoog moeten zijn. De kosten daarvan te verhalen op degenen, die dientengevolge buiten oproeping zouden blijven, zou op niet geringe moeilijkheden stuiten; men denke aan de vele on- en minvermogens onder dezen. Bovendien zou men de niet-opgeroepen toch niet kunnen waarborgen voorgoed buiten oproeping te zullen blijven.

Artikel 2 van het wetsontwerp werd opgesteld aan de hand van een formule, eenigen tijd geleden van de zijde der Kamer aanbevolen. Gaarne voldoet de Regeering echter aan den wensch om aan het artikel alsnog de lezing te geven, in het verslag bedoeld.

Een daartoe strekkende Nota van Wijziging vergezelt deze Memorie.

De Minister van Oorlog,
BOSBOOM.

De Minister van Marine,
J. J. RAMBONNET.

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(368. 6.)

NOTA VAN WIJZIGING.

Artikel 2 wordt gelezen als volgt:

„Deze wet treedt in werking met ingang van den dag na dien harer afkondiging.”